

Jubileum carnavaal en Tumbafestival 2020

De carnavalsoptocht bestond uit 'grupon di komersio'.

Carnaval is shon Benchi en shon Benchi is carnaval. Shon Benchi, Benjamin Wefer, die oprichter van het carnaval in 1961 is inmiddels al zo oud als we hem schatten en hij danst nog altijd met veel plezier en verve mee met het carnaval. Het is zijn ding, hij heeft er namelijk voor gezorgd dat carnaval op Curaçao in 1961 z'n intriede deed en vervolgens ononderbroken jaarlijks plaats vond. En ook alles eromheen: een vrije dag na de grote optocht, op de dinsdagavond de verbranding van Rei Momo, de route kwam ook door hem tot stand. Tevens was hij in 1971 de oprichter van het Tumbafestival, dat in 2020 50 jaar bestaat, evenals carnaval z'n 60e verjaardag viert in 2020.

Shon Benchi had carnaval meegemaakt in Brazilië en Trinidad en wilde dat ook heel graag op Curaçao, want zelfs Aruba had toen al carnaval. In 1961 kreeg hij het voor elkaar en vond op Curaçao voor het

eerst de carnavalsoptocht plaats, die uit groepen bestond, vergezeld van steelbands, die voor de muziek zorgden. In dat jaar werd op Bándabou en in Punda gelijktijdig gestart. Voor Bándabou vond hij een sponsor en Frida Vrutaal, die daar een groep formeerde, Grupo Coca Cola.

De vergunning

Er is veel aan voorafgegaan voordat de vergunning afgegeven werd. Die werd uiteindelijk getekend op de dag nadat de allereerste optocht had plaatsgevonden in 1961. Toen hij op Curaçao de vergunning voor het carnaval had aangevraagd, wilde de gezaghebber hem aanvankelijk niet afgeven. Er bleef maar omheen gedraaid worden en steeds werd shon Benchi met dreigementen weggestuurd, wanneer hij zich bij het Bestuurscollege liet zien.

Samen met z'n advocaat, Elias Bronswinkel ging hij weer eens naar de gezaghebber. Daar was die dag waarnemend

zaghebber Kromhout aanwezig en die stuurde hem de laan uit, met de woorden: „Weg van hier, ben je gek!“ Waarop shon Benchi antwoordde: „Mischien.“ Hij werd hardhandig naar buiten geduwd, met veel bedreigingen aan zijn adres, die hij even gul beantwoordde. Maar hij gaf niet op en begon volop voor te bereiden voor de geplande grote optocht, want hij had inmiddels al van verschillende instellingen en zaken akkoord gekregen voor deelname en sponsoring en had voldoende groepen bijeengezamd om aan de optocht mee te doen. De officiële aanvraag was al op zegelpapier ingediend en betaald, slechts de handtekening ontbrak. Waarnemend gezaghebber Kromhout had mondeling nee gezegd en in feite was dat dus niet van kracht.

De vergunning was op de 'grote dag' dus nog niet rond, maar Benchi zette door, want alles was al in kunnen en kraken en hij had geen idee met welk gezicht hij dit allemaal zou

moeten afzeggen. Hij deed af z'n z'n neus bloede, aldus er niets aan de hand was. Het carnaval vond plaats, zonder vergunning, terwijl hij zich zenuwachtig en vermomd optocht langs de route en alles in de gaten hield. Alles liep gesmeerd.

Het carnaval, met Benchi als organisator en diens 'rechterhand' Elias Bronswinkel, begon bij het Rif en ging over de pontonbrug naar Radio Hoyer in Punda. De optocht werd voorafgegaan (den kabes) door een antieke auto, een Ford uit 1928 van de firma Itrausquin & Sons. Daarin zat de reïna di karnaval (carnavalskoningin). De carnavalsoptocht bestond uit 'grupon di komersio' (gesponsorde groepen), die allemaal gesponsord waren door middel van propaganda tijdens het carnaval. Dat ging vergezeld van steelbands, die de muziekale omlijsting verzorgden.

Diego Coffel was voorzitter van het carnaval tot aan de gebeurtenissen van 30 mei 1969. Omalo Meriën volgde hem op als voorzitter en hielp mee met het carnaval formeren (en daarna ook met de trailers, toen de muziekbands erbij kwamen).

Vereiste van shon Benchi was dat het carnaval netjes moest geschieden, mooi aangekleed en geen maskerade, iedereen moest zichtbaar en herkenbaar zijn, want er bestond al een 'balle maskarada', waarbij iedereen het gelaat bedekt had. Dat feest werd in de clubs gevierd.

Shon Benchi: 'Clubs waren in die tijd een bestje het fenomeen op Curaçao. Het waren verschillende verenigingen, waar men bij aangesloten was. In die tijd kon je op Curaçao niet zomaar de straat op om iets te vieren, gezelligheid werd in de club gevierd en je moest bij een club aangesloten zijn om te feesten. Er waren bijvoorbeeld gemaskerde feesten, 'balle maskarada' en er waren ook verschillende clubs: Club de Zegel-

ghigheid, Club Sirmam, Club Portuges, Club Chines, Club Boneriano. Allemaal verschillende clubs waar je bij aangesloten kon zijn om iets binnenshuis in clubverband te kunnen doen. Niets gebeurde op straat, want dan zou het veel te verkeren worden. Voordat carnaval z'n intriede deed op Curaçao was er dus al 'balle maskarada' in de clubs, het was geen carnaval, het was een gemaskerd feest waarbij het gezicht bedekt moest zijn, zodat niemand wist wie je was. En je kleepte je zoals je zelf wilde. En precies om twaalf uur 's nachts moest iedereen het masker afzetten en kwam je te weten met wie je de hele tijd had gedanst. Dat kon verrassend uitwerken, want misschien had je de beste avond ooit gehad met je vijand, zonder het te weten."

In tegenstelling tot de 'balle maskarada' wilde shon Benchi voor het carnaval dus dat iedereen er mooi en herkenbaar bij liep.

Aruba, dat zes jaar eerder dan Curaçao met het carnaval begon, had flink wat ervaring en hielp shon Benchi met het opzetten op Curaçao in 1961. Toen de dames nog enkellange jurken aandedden tijdens de optocht. Op het voorstel van shon Benchi om de jurken voor het carnaval 10 centimeter korter te maken, zodat de enkels zichtbaar zouden zijn, werd fel afwijzend gereageerd. Men was nog aan het oude taboe gebonden,

dat alles bedekt moest zijn. „Maar het jaar erop met carnaval, in 1962, werden de rokken al een stukje korter en dat ging met de jaren steeds verder, tot dat we nu zover zijn dat we het met 'body paintings' kunnen doen", zegt shon Benchi lachend.

De dag na de carnavalsoptocht had hij eindelijk de folbegeerde vergunning in handen, met handtekening. Er was getekend zonder de inhoud te lezen. In het contract was ook ook de 'kimamentu di momo' opgenomen, een pop gevuld met vuurwerk, wat door Benchi's vriend en vuurspuwer Herodini werd afgevuurd (tot aan diens dood), als beëindiging van het carnaval op de dinsdagavond na de grote

optocht. Het is dus ook aan shon Benchi te danken dat als sluitstuk de verbranding van rei momo eraan toegevoegd is.

In de daaropvolgende jaren werd de route steeds iets langer en aangepast, wat de wens van Benchi was namelijk de Roodeweg in Otrobanda op te kunnen, over de pontonbrug en via de Oranjestraat naar het Princess Beach Hotel (thans Suncaspe), het eindpunt. Vanwege de onlusten die op 30 mei 1969 op Curaçao hadden plaatsgevonden, deden veel schepen het eiland niet meer aan en weken ze uit naar Sint Maarten. Daardoor vertrokken ook veel van de steelbands naar Sint Maarten en ontstond een tekort voor het carnaval.

De zittende regering van met name Chicho Jonckheer vroeg Benchi om het carnaval niet stop te zetten vanwege de voorvallen van 30 mei, maar ermee door te gaan. In 1971 werd door de overheid voor het carnaval voor het eerst een financiële bijdrage gegeven van 500 gulden. Het tekort aan steelbands werd opgelost door muziekbands toe te voegen aan de route.

Om muziekbands te werven, startte Benchi het Tumbafestival in 1971 in Theater Roxy. Hij kreeg daarbij de hulp van Chin Behilia, die ook Pen de Windt vroeg om mee te helpen. De opzet van het Tumbafestival was dus om muziekbands te werven, vanwege het tekort aan

Shon Benchi, Benjamin Wefer, oprichter van het carnaval in 1961.

FOTO SOLANGE HENDRIKSE

Het eerste carnaval in 1961, toen de dames nog enkellange jurken aandedden.

bo (het voetbalveld) gestart. Toen werd de route Mundo Nobo, meteen de Roodeweg op had hij eindelijk na lang 'vechten' zoetjesaan toch z'n doel bereikt om de Roodeweg compleet in de route op te nemen. Na de Roodeweg, de Kaya di Otrobanda (Breedestraat) in, over de pontonbrug en via de Oranjestraat naar het Princess Beach Hotel (thans Suncaspe), het eindpunt.

Vanwege de onlusten die op 30 mei 1969 op Curaçao hadden plaatsgevonden, deden veel schepen het eiland niet meer aan en weken ze uit naar Sint Maarten. Daardoor vertrokken ook veel van de steelbands naar Sint Maarten en ontstond een tekort voor het carnaval.

De zittende regering van met name Chicho Jonckheer vroeg Benchi om het carnaval niet stop te zetten vanwege de voorvallen van 30 mei, maar ermee door te gaan. In 1971 werd door de overheid voor het carnaval voor het eerst een financiële bijdrage gegeven van 500 gulden. Het tekort aan steelbands werd opgelost door muziekbands toe te voegen aan de route.

Om muziekbands te werven, startte Benchi het Tumbafestival in 1971 in Theater Roxy. Hij kreeg daarbij de hulp van Chin Behilia, die ook Pen de Windt vroeg om mee te helpen. De opzet van het Tumbafestival was dus om muziekbands te werven, vanwege het tekort aan

steelbands. Daardoor veranderde in 1971 ook de opstelling van het carnaval en werd Punda uit de route geschrapt. Het carnaval vond slechts in Otrobanda plaats. Reden was dat vanwege te weinig steelbands, de aange-trokken muziekbands niet tussen de groepen wilden lopen, maar op trailers en trekkers vervoerd. Die konden echter vanwege de grootte en het gewicht niet over de pontonbrug. De route over de brug en Punda werd geschrapt en alles concentreerde zich in Otrobanda. De start was op Palu Blanku en eindigde op het Rif. Maar op een gegeven moment veranderde ook die route compleet en werd omgekeerd gelopen, met de start vanaf het Rif en Palu Blanku als eindpunt. Vanwege klachten over die route, namelijk de zon in het gezicht, veranderde de route opnieuw het jaar erop en keerde het weer om, met als beginpunt Palu Blanku, Marchena, naar de Roodeweg, Breedestraat en eindigend op het Rif.

Toen de bands erbij kwamen en samen met de steelbands de muziek tijdens de route gingen verzorgen, werd de slogan 'Karnaval pa un i tur, i pa un i tur' (carnaval voor iedereen en om iedereen samen te brengen). Het is dus niet de Asosashon di musiko geweest, die begonnen is met de muziekbands, maar shon Benchi, geholpen door Chin Behilia en anderen.

Omdat er steeds problemen was met de regering, met betrekking tot carnaval, gaf Benchi er de brui aan en gaf het over aan de overheid, afdeling Cultuur, waar Pacheco Domacassé chef Cultuur was. Edgar 'Gachi' Fraai werd aangesteld en was belast met de organisatie. Fraai was de eerste persoon die het carnaval organiseerde, toen de overheid het had overgenomen en is daar nog een aantal jaren mee doorgaan.

Daar tegenwoordig andere meningen zijn over het bestaan van carnaval op Curaçao, laat Benchi aan zich voorbijgaan en zegt diep nijmerend daarover: „Ik blijf er stil over, ik hou van 'alegria' in het leven en ik blijf blij. Ik formeer het carnaval niet meer, ik dans het wel nog steeds volop en geniet er ook met volle teugen van. Ik ben nu een jaartje ouder en maak me geen zorgen meer over wat men zegt, maar op die manier veroeloenen je je land en de geschiedenis ervan.“ Shon Benchi is overigens vol lof over de organisatie van het carnaval en danst z'n dansje nog altijd vol 'alegria. Hij is een levensgenieter en kijkt er allemaal met plezier op terug, of men hem er nu de erkenning voor geeft of niet, hij blijft lachen en blijft dansend door het leven gaan.

Het zou een idee zijn om de Roodeweg tijdens carnaval naar shon Benchi te vernoemen. Hij heeft er immers hard voor gevechten de Roodeweg in de route te krijgen.

Carnaval in de beginjaren.

FOTO'S ARCHIEF SHON BENCHI